

Szerezze új előfizetőket a *HID*-nak

Világszemle

„Az Északamerikai Egyesült Államok nem csak Amerika megvédésére, hanem az egész világ civilizált népeinek fennmaradása érdekében építi ki véderejét. Amerikának magasztos hivatást kell betöltenie: meg kell védenünk a civilizációt és kulturát!” Roosevelt szavai ezek tegnap mondott nagy rádióbeszédéből. Maga a beszéd nem rendkívüli. Hallottunk már számtalan hasonló, civilizációt és kulturát védő szölamokat. Éppen amerikai politikusok szájából. Roosevelt csak megismételte, amit előtte már jónéhánszor elmondtak. És mégis van valami ebben az állításban, ami miatt bővebben kell vele foglalkoznunk. Jelentőségét a mai körülmények adják meg. Mik ezek a körülmények?

1. A német csapatok elfoglalták Hollandiát, Belgium nagy részét és Északfranciaországot, Flandriában pedig körülzárták a szövetségeseknek körülbelül egy milliót kitevő hadseregét. Az újabb jelentések szerint a belgák már letették a fegyvert.

2. Napok kérdése, hogy a la Manche csatorna keleti partja teljesen német kézre kerüljön és ezzel egyidejűleg meginduljon a támadás Anglia ellen.

3. Az olasz diákság vasárnap tartott tüntetésén „Éljen a háború! Menetelni akarunk!” kiáltásokkal vonult végig Róma uc-

cáin és Korzika szigetén „Éljen olasz Korzika“ felirásu falragazok jelentek meg.

A „civilizált“ világ nagy része tehát lángokban áll, másik részén meg most kezdik a tüzet éleszteni. A hadszíntér, mindinkább nyugat felé halad és ezzel a „civilizáció védelmével“ járó kötelezettségek is egyre nyugatabbra szorulnak az Atlanti Óceán partjai felé, Amerika felé. Eddig Franciaország és Anglia voltak leghangosabb védői, most ez az örökség Amerikára száll.

Ez az Örökség. Mert Roosevelt, de az USA ipar- és pénzmágnásai is nagyon jól tudják, hogy az örökség, ami rájuk vár (ha jól viselik magukat) nem csak kötelezettségekkel, hanem bizonyos javak birtokbavételével is jár. Ezért pedig érdemes várni és jónak lenni és felfegyverkezni és valamiféle elkerülhetetlen kötelezettségeket vállalni.

De megfordítva is vehetjük. És így is van rendjén. Mert ha már bizonyos kötelezettségeket vállal az ember, akkor jogosan követelheti a megfelelő ellenszolgáltatásokat. Azaz a konkrét esetben: ha Anglia örökébe lépek és védelmembe veszem a civilizációt, akkor éppúgy, mint Anglia, gondoskodnom kell arról, hogy ennek a feladatumnak eleget is tehessek. Gondoskodnom kell arról a bizonyos anyagi alapról, mely majd lehetővé teszi számomra a civilizáció tényleges védelmét. És mivel ebben a törvényes jogutód úgy is én vagyok, hát joggal megvédhetem — ha szükség lesz rá — az angol gyarmatokat, vagy legalább is azoknak egy részét.

Mert nézzük csak: az anyaország veszélybe került. A gyarmati népek pedig hálátlanok. Akármilyen szabadságban és jólétben éltek is, minden alkalmat kihasználják arra, hogy kicsikarják maguknak az önállóságot. De nem csak ez a lényeg, hanem más, civilizálatlan államok is alig várják, hogy rávethessék magukat a szabadságra hagyott és felügyelet nélkül maradt gyarmatokra. Mint például ez a Japán. Csak úgy remeg Holland-Indiáért. Ezt pedig nem lehet annyiban hagyni. Hiszen kézenfekvő a dolog. A törvényes jogutód én vagyok. És ami törvény az törvény, ami igazság, az igazság, ami örökség, az örökség.

Vagy vegyük így:

Szegény, árva gyarmati népek! Mi is lesz velük, ha jótévőjük, gyámolítóink, a szabadságot, civilizációt és kulturát adó gazdájuk életveszélybe kerül, vagy — isten ments — végelgyengülésben kimúl az élők világából! Mennyi ragadozó leskelődik mindenfelől az ártatlanokra! Hát ki gyámolítsa, bátorítsa őket, ha nem Amerika? (Allitól tegnap indult el az egyik, legnagyobb amerikai hadihajó Grönlandba — vigasztalni.)

Azt hiszem nem járok messze az igazságtól. Amerika — minden jel erre mutat — most nem fog olyan mértékben, olyan céltalattal és főleg olyan gyorsan beleavatkozni az európai küzdelembe, mint a múlt világháború idején. Pedig a helyzet ma a szövetségesekre nézve veszélyesebb mint akkor volt. A flandriai ütközet már-már újabb Sedánná változik és ami már évszázadok óta nem történt, Anglia közvetlenül veszélyeztetve van. De Amerika tanult

a múlt világháborúból. Nem hitelez. Háborúzzon Európa a saját számlájára. Ma nincs szüksége követeléseit hadsereggel biztosítani. Azonkívül biztosíték van éppen elég: az örökség. (Az örökség pedig az eddigi jogszokások szerint csak akkor kerülhet az örökös kezébe, ha az örökhagyó meghalt.) Jellemző egyébiránt az USA magatartása, hogy Roosevel, aki pedig az utóbbi időben ugyancsak gyakran küldözget jegyzékeket, leveleket ide-oda, elfeledkezett tiltakozni Hollandia és Belgium megszállása miatt. A DNB legalább is nem tud semmiféle ilyen, vagy ehhez hasonló jegyzékről.

Amerika tehát egyelőre semleges és valószínűleg semleges marad mindaddig, amíg imperialista érdekeit közvetlenül nem fenyegeti valamelyik háborus fél. És itt ismét ki kell kicsit térnünk Sumner Welles titokzatos utazására. Ez az utazás és az USA magatartása némileg emlékeztet Anglia szerepére a spanyol polgárháború idején. Ha jól emlékszem az angol kormány is kiküldte akkor megbizottját, hogy mindkét féllel tárgyaljon. Ez a megbizott minden bizonnyal elsősorban is az angol érdekeltségek biztosításának lehetőségeit puhatolta úgy egyik, mint a másik vész győzelme esetén. A népfront-kormány valószínűleg nem nyújthatott kellő garanciákat az angol érdekek biztosítására . . . Welles, ami a dolognak ezt a részét illeti, megnyugtató beszámolót tarthatott Rooseveltnak. Az amerikai nyersanyagra, ipari termékekre és tőkére egy háborút átszenvedett Európának mindig szüksége lesz, de . . . és itt vannak azok a sokat hangoztatott még előre nem látható fejlemények, melyeket az amerikaiak nagyon is jól előre látnak, — de megtörténhet, hogy a végkimerülésig vezetett háború nem csak az amerikai, hanem általában véve mindenféle tőkés érdekeltséget a legnagyobb veszedelembé, a pusztulásba sodor. És erre az esetre is jó, ha erős, szolidan felszerelt, kemény hadsereg áll készenlétben az Atlanti Óceán tulsó partján.

Van azonban még egy nyomós ok, amiért jó, ha az USA mindenre készen áll: a Szovjetunió. Ez a hatalmas állam sikeres külpolitikai vezetése következtében kívül maradt a mostani mérközésből. Továbbfejlődése, erősödése még mindig biztosított, de emellett szabad keze van az európai játszmaiban is. Sőt, ő vette kezébe az események gyepeljét. Ez pedig veszélyes dolog egy jövődöbéli örökös számára. Erre a semleges államra nagyon kell vigyázni. A Szovjetunió bármikor bármelyik fél részére eldöntheti a most folyó mérközést és túlnagy kockázat lenne az USA számára, ha már korán, elhamarkodottan háborúba lépne.

Hogy a Szovjetunió meg tudta őrizni tekintélyét és irányító szerepét az események kialakulásában, azt bizonyítja Svédország még máig megőrzött semlegessége és a Balkán biztonsága. A Szovjetunió nemcsak hogy saját földjét kiméli meg az öldökléstől és pusztulástól, hanem az ország közelében és a Szovjet felé vezető út mentén fekvő államokat is megvédi a háború borzalmaiktól. Lassanként egy széles biztonsági öv épül ki a Szovjetunió körül melyet a háborúzó imperialista államok nem mernek megbolygatni. Még sohasem vált annyira nyilvánvalóvá a Szovjetunió békeákarata, imperialista ellenes magatartása, mint most,

amikor a mind szélesebb hullámokat verő háborús zürzavarból nyugodtan, magabiztosan emelkedik ki, mint egyetlen békesziget.

Lapjaink mind sűrűbben hoznak híradást a Szovjetunió magatartásáról a balkáni kérdéssel kapcsolatban. Az utóbbi napokban — állapítják meg a lapok — megnyugodtak a kedélyek Délkelet Európában. Ez a Szovjetunió határozott állásfoglalásának köszönhető. Erről írnak a német lapok is, amikor megemlítik, hogy Olaszország hallgatólagosan belenyugodott abba, hogy a Balkánt ne tekintse kizárólag saját érdeközönájának. Kezdi megszokni, hogy itt a Szovjetunióknak is van némi beleszólása a dolgok fejlődésébe.

Az olasz félsziget azonban korántsem nyugodott meg. Egyre erősebben érezhető a háborús feszültség, egyre hangosabbak a követelések, egyre hevesebbek a tüntetések. Ezek a tüntetések,

most mindinkább Nyugat ellen irányulnak. Egyelőre csak Korzika bekebelezését emlegetik és Franciaországot fenyegetik hangosan, de nyilvánvaló: a nagy láрма mögött Olaszországnak az a törekvése húzódik meg, hogy a Földközi tengeren Anglia örököse legyen. Az olasz követelések párhuzamosan haladnak a német katonai sikerekkel. Ma még az a helyzet, hogy Franciaország szenvedett legtöbbet a háborúban. Róma tehát a francia Korzikát követeli magának. Amint Angliára is sor kerül, egymás után vetődnek majd felszínre a nagyobb, életbevágóbb követelések: a földközitengeri flottabázisok, Közékelet és az afrikai gyarmatok. Anglia érzi ezt és azonnal tárgyalásokba kezd Olaszországgal. A tengeri zár szigorúságából enged, apróbb szivességeket hajlandó tenni. De ezek az apró engedmények nem elégítik ki az olasz igényeket.

A háború pedig tovább folyik nyugaton. Mind hevesebben és mind nagyobb méreteken. Németország katonai sikereivel szemben ott vannak a szövetségeseknek még mindig nagy erőt és fölényt jelentő gazdasági tartalékjai. Van azonban egy jelenség, mely

mellett nem lehet szó nélkül elhaladni. A szövetségesek rövid időn belül úgyszólván teljesen leváltották vezérkaraikat. Először a fővezér személye változott meg, majd a többi hadtestparancsnoké és vezérkari tiszté. A lapok híradása szerint ezen kívül a francia hadsereg több tisztjét letartóztatták. Maga a miniszterelnök, Paul Reynaud emlegette beszédében hogy a hadsereg és a polgári lakosság körében szabatotázis folyik. Sokan ezzel magyarázzák a németek gyors előrehaladását. Az orosz lapok bőven foglalkoznak a szövetséges tisztikar leváltásával és a katonaság körében fogantatosított tisztogatásokkal. Megállapítják, hogy akkor, amikor a harc a leghevesebben folyik, amikor az események rohamos gyorsasággal közelednek a döntés felé az ilyen intézkedés nyílt bevallása a belső bajoknak.

Franciaország belsőleg már régebben felkészült a háborúra. Ezt a felkészülést bizonyítják a már korábban meghozott törvények, amelyek a kormánynak széleskörű felhatalmazást adnak, a háborúellenes pártok ellen fogantatosított intézkedések: az idegeneknek koncentrációs táborokba való összegyűjtése, a munkásság által nagynehezen kiharcolt negyvenórás munkahét eltörlése, a sztrájkjog megvonása stb. stb. Mind egy-egy jellemző tünete és velejárója az imperialista háborúnak. Németországban ez már úgyszólván a rendszerrel együtt lépett életbe, ott a háború nagyobb belső átalakulást nem tett szükségessé, de Franciaországban, ahol még nemrég meglehetősen szabad, demokratikus rendszer volt uralmon, ezek az intézkedések erős visszahatást keltettek.

A legújabb jelentések szerint az angol kormány is követte szövetséges társát az u. n. rendkívüli, háborús intézkedések fogantatosításában. Nagyarányú letartóztatások, tisztogatások folynak az államélet minden terén. Ami pedig a munkásságot illeti, őt sem felejtették ki: bevezették a gyárak huszonnégyszórás munkaidéjét. A munkások tizenkét órát dolgoznak naponta. Az angol szakszervezeti szövetség elfogadta ezt a törvényt, amit különben is a munkáspárt támogatásával, sőt annak egyenes előterjesztésére hozott a kormány.

*

A nyugati fronteseményeket a semleges orosz lapok a következőképen írják le:

A rendelkezésre álló adatok szerint az offenzíva kezdetén a nyugati arcvonalon az erőviszonyok így álltak:

az angol expediciós hadsereg:	300.000	fró	
francia hadsereg	5,000.000	„	
belga	1,000.000	„	
holland	500.000	„	
	összesen	6,800.000	„ ami 56 hadosztályt

tett ki. A repülők száma 7000 volt.

A németek azonban 7—8 millió katonát dobtak támadásba, mintegy 10 ezer repülőgéppel. A szövetségesek tehát kisebb erővel vették fel a küzdelmet.

A tizenöt napos küzdelem boncolgatása után az Izvestija ezeket a következtetéseket vonja le:

1. Az első nagy harcok eredménye bizonyítja, hogy a szövetségesek gyengébben készültek fel a háborúra, mint Németország.

2. A német hadsereg sikerének titka a korszerű támadóeszközök tömeges harcbevételében, elsősorban is a tankok, zuhanóbombavető repülőgépek, a motoros gyalogság, tüzérség és az új fegyvernem, az ejtőernyősök alkalmazásában rejlik. A zuhanóbombázók, a tankok és ejtőernyősök ilyen arányú felhasználása a szövetségeseket — saját bevallásuk szerint — teljesen váratlanul érte. Az ejtőernyősök a német támadás első idején nagy szerepet játszottak. Az ellenséges repülőterek szétrombolásával, a vasúti csomópontok, átjárók, hidak megszállásával lehetővé tették hadseregük gyors előnyomulását. Megnehezítették az ellenség tartalékjainak felvonulását és frontmögötti támadásaikkal nagy erőket kötöttek le. A német légihaderő számbeli fölényével a kezdeményezést mindaddig kezében tartotta.

3. A lengyelországi tapasztalatok alapján a német hadvezetőség sikeresen alkalmazza az ellenséges haderők megbontásának módszerét. Arra törekszik, hogy a vele szemben álló hadsereget több részre szakítsa és azokat egyenként törje le.

4. A holland és belga hadseregnek a szövetségesek nem nyújtottak hathatós támogatást és ennek folytán a demoralizált holland csapatok a harc hatodik napján megadták magukat. A most visszavonulóban levő belga hadsereget sem részesítik kellő támogatásban. E támogatás hiányában voltak kénytelenek a belgák is letenni a fegyvert.

Szobotica, 1940. május 27.

Szántó Árpád

Figyelő

Néhány szó Indiáról

A most folyó háború veszedelmes gyorsasággal közeledik az angol partokhoz. A szigetbirodalom nyugalma, biztonsága mind bizonytalnabbá válik. Időszerű már a kérdés, hogy a hatalmas birtokokkal rendelkező kis anyaország veszélybe jutásával egyidejűleg nem fog-e felbomlani az egész óriási gyarmatbirodalom. Közismert, hogy az angolok a világ nagyobb részét hatalmukba kerítették és mindaddig sikeresen meg is tudták tartani ezeken a birtokokon uralmukat. Az angol hivatalos körök sohasem mulasztják el a gyarmatok és dominiumok